

ti kahta kieltä. Erityisesti ulospäin suuntautuneet lapset saattavat hallita kielen näennäisesti hyvinkin, mutta kielitaito saattaa olla pinnallista. Ääntäminen ja arjen puhekieli voivat olla sujuvia, mutta kielen syvälliset rakenteet ovat vielä oppimatta.

Molemmat tässä käsitellyt teokset ovat hyvin uskollisia

omalle näkökulmalleen. *Lapsi ja kieli* -teos pitäytyy tiukasti varhaiskasvatussuunnitelman ja pedagogisen lähtökohtansa puitteissa, kun taas Laalon teos on tiivistä lingvististä analyysiä. Teosten lukeminen peräjälkeen oli antoisaa, ja niitä voi suositella kaikille lapsen kielennimisestä kiinnostuneille. Laalon

teoksen lingvistinen diskurssi ja sanasto voivat kuitenkin aiheuttaa asiaa tuntemattomalle hankaluuksia, ja toisaalta lingvistieltä kannalta asiaa tarkasteleva ei välttämättä pidä *Lapsi ja kieli* -teoksen käytännönläheistä lähestymistapaa kiinnostavana.

Tautinen historia

PEKKA WAHLSTEDT

Niin kauan kuin ihmiset ovat eläneet maapallolla, erilaiset taudit ja sairaudet ovat vainonneet heitä. Onneksi aina on myös ollut parantamiseen erikoistuneita ihmisiä, jotka ovat yrittäneet suojella ihmisiä tuholta. Terveystieteiden juuret ovatkin biologisessa evoluutiossa, ja jo neandertalaiset auttoivat ja hoivasivat sairaitaan.

Tutkija Heikki S. Vuorinen kertoo kirjassaan sairauksien, parantajien ja potilaiden – usein dramaattisen ja kärsimyksillä kyllästetyn – historian noitiin ja samaaneihin luottavista vaeltelevista metsästäjä-keräilijöistä meidän huipputeknologiaan nojaavaan hyvinvointiyhteiskuntaamme. Yllättävä ja haastava on Vuorisen väite, että lääketieteen kehityksestä huolimatta sairauksien ja panepidemioiden uhka on tänään ehkä suurempi kuin koskaan.

Metsästäjä-keräilijät elivät sanamukaisesti kädestä suuhun, ja heidän suora yhteytensä luontoon avasi myös erilaisille mikrobeille kuninkaantien heidän elimistöihinsä. Esimerkiksi erityisen vaaralliset jäykkäkouris-

tus, jänisrutto ja myyräkuume olivat alituisia seuralaisia. Toisaalta liikkuva elämäntapa säästi heidät erityisesti monilta suolistotaudeilta, jotka syntyvät ulosteiden saastuttamasta maaperästä ja vesilähteistä.

Parantavaa voimaa etsittiin tuonpuolisesta, johon samaaneilla ja noidilla oli suora yhteys. Mutta myös kirurgia otti ensimmäisiä haparoivia askeleita jo tuolloin ja kallonporaus oli yleisin tekniikka, vaikka potilaat eivät usein toimenpiteen jälkeen kovin kauaa hengissä pysyneetkään.

Suuri historiallinen käännekohta oli kun ensimmäiset korkeakulttuurit nousivat Egyptiin ja Mesopotamiaan. Silloin syntyivät sosiaaliset valtahierarkiat, suuret kaupungit ja valtavat ihmismassat. Maailmanlaajuiset vesi- ja tieverkot avasivat portit myös tartuntataudeille ja vieraille tuhoisille eläin- ja kasvilajeille, ja paikallaan tiiviisti asuvat ihmiset olivat niille otollisia maalitauluja. Rikkaat saivat parempaa hoitoa ja suojaa kuin ankeissa oloissa elivät köyhät.

Myös elintasosairaudet ko-

Heikki S. Vuorinen
Taudit, parantajat ja
parannettavat
Vastapaino, 2010

hottivat ensimmäisen kerran päätänsä, ja monet ihmiset lihoivat ja veltostuivat. Ympäristömuutokset ja niiden tuomat tuhot alkoivat. Esimerkiksi metsät hakattiin sileiksi, mistä seurasi eroosiota ja tulvia. Onkin opettavaista lukea ylellisistä korkeakulttuureista ja eritoten Rooman suuren imperiumin tuhoutumisesta. Ei ole sattuma, että moraalisesti ja elämäntyyllisesti rappeutunutta nykymaailmaa on usein verrattu Rooman valtakuntaan ja traagiseen loppuun.

Antiikissa otettiin myös askel kohti modernia lääketiedettä, kun magiasta siirryttiin rationaaliseen ajatteluun. Euroopassa edistyi uudella ajalla sekä ruumiin ja taudinaiheuttajien tuntemuksessa verenkierron mikroskooppien avaamaan bakteerien pienoismaailmaan että hoitokeinoissa rokotuksesta kirurgiaan. Samassa tahdissa kasvoi aiemmin käsityöläisiin

rinnastettujen lääkärien arvos-
tus ja palkkaus.

Entä miten on asioiden lai-
ta nyt, kun teknologia ja lää-
ketiede ovat saavuttaneet ke-
hityksensä huipun ja hygienia
kukoistaa kansalaisten valistu-
neisuuden ja pölyimureiden ja
toinen toistaan tehokkaampi-
en puhdistusaineiden ansiosta?
Monista vielä parisataa vuot-
ta sitten raivonneista taudeis-
ta ja sairauksista onkin pääs-
ty, mutta uusia uhkia on tullut
tilalle. Rasvaa, sokeria ja alko-
holia kulutetaan entistä enem-
män, teknologian tuomat his-
sit ja autot ovat vähentäneet lii-
kuntaa ja globalisaation synnyt-
tämä muuttoliike ja massaturis-
mi kuljettavat erilaisia taudinai-
heuttajia paikasta toiseen.

Vaikka lääketiede on kehiti-
tynyt huippuunsa, lääkärien ja
etenkin lääketieteellisuuden etiik-
ka on jäänyt pahasti kehitykses-

sä jälkeen. Vuorinen toteaa-
kin, että lääketieteellisuuden taloudel-
liset intressit ohjaavat hoitokäy-
töntöjä ja saavat enemmän tu-
hoa aikaan kuin entisajan tai-
kauskoiset noidat ja shamaanit.
Esimerkiksi mielialalääkkeitä
ahmitaan kuin karamelleja ja
hillitön antibioottien käyttö on
heikentänyt vastustuskykyä ja
muokannut ja luonut uusia ag-
gressiivisia mikrobikantoja.

Kokonaisia kaupunkeja tyh-
jentäneestä mustasta surmas-
ta ja muista ruttotaudeista on
päästy, mutta tilalle on tullut
uusia suurtuhojen aiheutta-
jia, kuten hullun lehmän tau-
ti ja sikainfluenssa. Suurin uh-
ka on tietysti ilmastomuutos,
joka voi pahimmassa tapaukses-
sa muuttaa koko maailman jät-
tiläismäiseksi sairaalaksi tai hau-
tuumaaksi.

Kiintoisa onkin Vuorisen
huomio, että vaatimattomat ja

luonnon kanssa harmoniassa
elävät metsästäjä-keräilijät oli-
vat terveempiä, reippaampia ja
tasapainoisempia kuin elintas-
osairauksien ja mielenterveys-
ongelmien kanssa kamppaile-
vat nyky-ihmiset. Muuten mai-
nio ja opettavainen *Taudit, pa-
rantajat ja parannettavat* -kir-
ja olisikin voinut esitellä luon-
nonmukaista ravintoa, lääkitys-
tä ja elämäntapaa, johon monet
ovat siirtyneet herättyään huo-
maamaan nyky-yhteiskunnan
kuluttavuuden ja rapeutunei-
suuden.

Modernin lääketieteen ja tek-
nologian parhaita puolia tuli-
si yhdistää vaatimattomaan ja
luonnonmukaiseen elämänta-
paan. Silloin olisi mahdollista
luoda terve ja tasapainoinen yh-
teiskunta, josta aiemmat suku-
polvet ovat vain voineet unek-
sia ja luoda utopioita.

Joukkoon sulautuminen

PEKKA WAHLSTEDT

Sigmund Freud tuskin esittely-
jä kaipaa. Darwinin, Marxin ja
Einsteinin ohella hänen ajatuk-
sillaan on ollut valtava vaiku-
tus niin tieteessä, taiteessa kuin
kulttuurissa yleensäkin. Arki-
kielessä vilahtelee sellaisia Freu-
dilta peräisin olevia sanoja kuin
”alitajunta”, ”trauma” ja ”tor-
junta” ja jokainen on nähnyt ai-
nakin kerran Hitchcockin Psy-
kon. Niinpä Freudin teoksia on
ehditty kääntää suomeksikin jo
pienen kirjahyllyn verran.

Mutta koska Freudin tuotan-
to on lähes yhtä laaja kuin hä-

nen tunnettavuutensa, joita-
kin teoksia on jäänyt toistaisek-
si kääntämättä. ”Joukkopsyko-
logia ja egoanalyysi” vuodelta
1921 on kooltaan pieni ja vaa-
timaton tutkielma, mutta sisäl-
löllisesti se on sitäkin merkittä-
vämpi ja ajankohtaisempi.

Kirjalla on tärkeä asema sel-
laisten joukkopsykologian klas-
sikoiden kuin Gustave Le Bo-
nin, Jose Ortega y Gassetin, Eli-
as Canettin ja Wilhelm Reichin
joukossa. Frankfurtin koulu-
kunnan johtavan ajattelijan
Theodor W. Adornon mukaan

Sigmund Freud
Joukkopsykologia ja
egoanalyysi
Moreeni, 2010

teos ennakoi nerokkaasti kan-
sallissosialismia ja Serge Mon-
covi arveleekin Freudin rat-
kaisseeseen joukkopsykologian
mysteerin.

Ensimmäisenä huomio kiin-
nitty kirjan outoon otsikkoon:
eikö yksilöt yhteen sulauttava
joukko ole erillisyyttä korosta-
van egon täydellinen vastakohta?
Toisaalta ne voivat täydentää ja